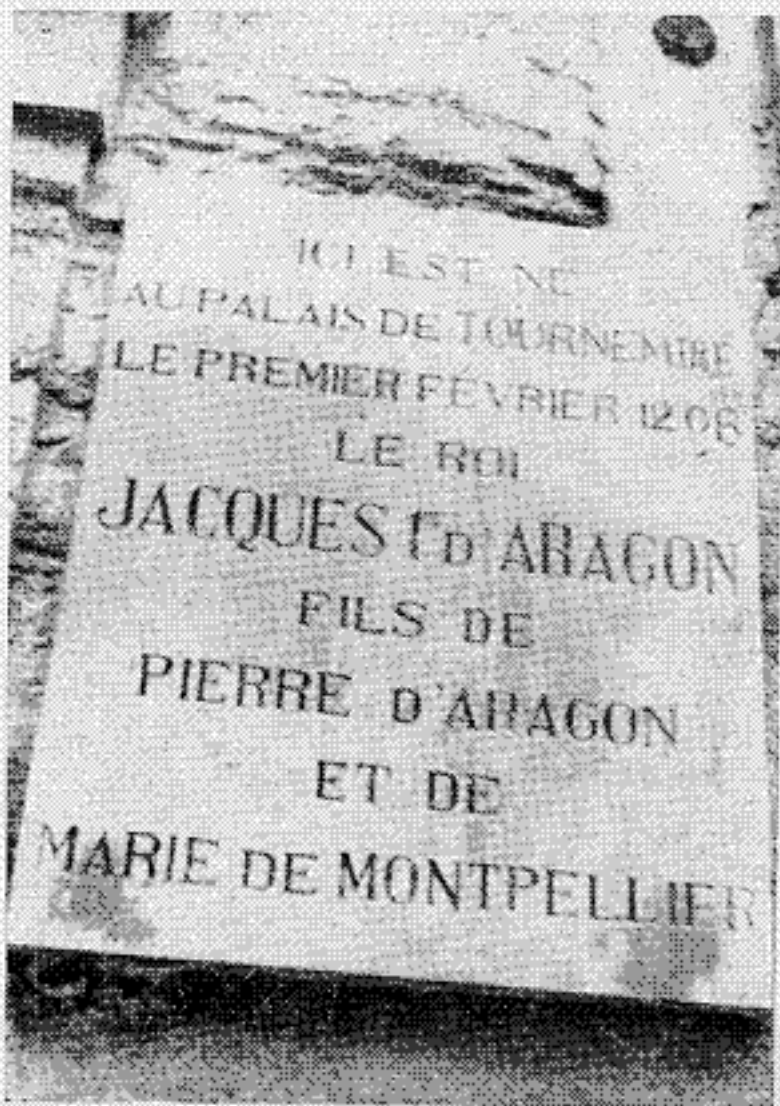

El setè Centenari de la mort del nostre alt rei Jaume I, el Conqueridor

(27 de juliol de 1276)

Aprofitant les vacances de Setmana Santa vam anar aquest any amb la meua esposa a passar uns dies a Montpeller. Ens hi induïren dos motius. El primer era l'escaïença del setè centenari de la mort del rei Jaume I el Conqueridor, que ocorregué a València el dia 27 de juliol de 1276, als seixanta-vuit anys. I el segon, una lectura recent dels tres llibres Francesc Pujols per ell mateix (Editorial Pòrtic), Pompeu Fabra, biografia essencial (Editorial Pòrtic) i Montpeller català (Dalmau editor), tots tres de l'excel·lent escriptor i estimat amic A. Bladé i Desumvila.

El primer dels llibres esmentats és un estudi sobre l'obra del filòsof de Martorell, dens i ben construït, suggestiu i admirable, rar en la nostra literatura per la ciència del relat i la profunditat de les idees, una joia que podríem qualificar d'insuperable, i que està escrit a Montpeller quan s'hi trobaven l'autor i el biografat. La ciutat hi ocupa un lloc preponderant en aquelles cinc-centes pàgines, i una detinguda lectura ens priva de triar, entre Pujols i Bladé, quin dels

dos s'emporta les nostres preferències, tant elevada és l'exposició del pensament i també la sorprenent estructura literària de l'obra. Els nostres dos homes recorregueren la ciutat en totes direccions, del Peyrou a l'Esplanada, dels carrers vells als cafès i bars que tant abunden, dels edificis antics a les cases que els obrien amicalment les portes.

El segon llibre de Bladé té també Montpeller per marc, en els anys que Pompeu Fabra hi visqué. I el tercer llibre li està dedicat completament.

No cal dir que per nosaltres, catalans, la ciutat de Montpeller guarda un atractiu particular, perquè fou el bressol del comte-rei Jaume I el Conqueridor.

Ja coneixíem Montpeller per haver-hi estat en dues ocasions, però no recordem que ens animés, com aquesta vegada, la il·lusió de cercar de nou i de trobar-nos davant la casa on nasqué el famós rei. I, no obstant, no es difícil de descobrir-la.

Situada en ple centre de la ciutat, es pot baixar pel carrer de la Llotja i entrar al carrer molt comercial de saint Guilhem i, en una cantonada del carrer de l'Ancien Courrier neix un carrer més estret, ben empedrat amb lloses i net, que li és dedicat. En el número 2 hi ha una placa gran, de marbre blanc i adossada a la façana, que conté en lletres vermelles aquesta inscripció en francès:

AQUI HA NASCUT
AL PALAU DE TORNAMIRA
EL PRIMER FEBRER 1208
EL REI
JAUME I D'ARAGÓ
FILL DE
PERE D'ARAGÓ
I DE
MARIA DE MONTPELLER

L'edifici és de tres pisos, amb finestres, i sembla no gaire antic. Avui hi ha als baixos una acadèmia de perruqueria amb uns grans vidres que deixen veure l'interior, i es poden distingir a dins de la botiga unes voltes de pedra, baixes i de factura medieval, que certament foren construïdes molts segles enrera.

Podríem explicar ara el naixement del rei Jaume I, degut més aviat a un venturós atzar que no pas a causa d'unes relacions normals i ordinàries entre els seus pares,

però aquesta història es troba relatada en nombrosos llibres i també, no caldria dir-ho, en l'obra del nostre amic A. Bladé.

Anar a visitar la casa on nasqué el Conqueridor de València, de Mallorca i de Múrcia constitueix una mena de pelegrinatge. El mes de juliol farà set segles que morí, però el relleu de la seva obra i de la seva remarcable personalitat no s'ha extingit encara. Al contrari, no ha fet sinó augmentar. Ell és una de les figures més il·lustres de la nostra història. Regnà al Principat, Aragó, València, Mallorca, el Rosselló i la Cerdanya, i a Montpeller. Era un dels senyors més poderosos del món i cobert d'un més sòlid prestigi.

Per què dividí els regnes, en morir, entre els seus dos fills, ell que havia aconseguit d'engrandir-los tant? Mallorca, el Rosselló i la Cerdanya visqueren separats de la casa d'Aragó durant prop de setanta anys, però hi tornaren en temps de Pere III el Cerimoniós.

Montpeller fou perdut. El darrer rei de Mallorca vengué la senyoria de Montpeller per 120.000 ducats d'or al rei de França Felip de Valois. Era el 18 d'abril de 1349. Montpeller havia estat una ciutat catalana durant un segle i mig.

No estem gaire acostumats a celebrar com caldria algunes efemèrides de la nostra història perquè sembla que el temps no s'hi adigui. Demés, d'altres motius ens apareixen més urgents al moment present. En canvi, podem veure els altres pobles com celebren les dates importants i recorden oportunament els fets rellevants del seu preterit.

És un aprenentatge que ens pertoca de fer o, millor dit, de refer. Celebrem, doncs, la data de la mort del nostre gran rei Jaume I, sobretot perquè ens permet de mirar enrera, quan érem un poble gran i poderós i, també, perquè és una ocasió per a sentir-nos orgullosos del nostre passat.

J. B. Xuriguera.